

Pauliina Penttilä
TIO / TDL

LVM:n lausunto pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Liikenne- ja viestintäministeriön kannalta mietinnössä merkityksellistä on peruspankkipalveluiden yhteys pankkien tarjoamiin sähköisiin tunnistusvälineisiin. Vahvan sähköisen tunnistamisen palvelut ovat tietoyhteiskunnan peruspalveluja, joiden avulla kansalaiset osoittavat turvallisesti oman henkilöllisyytensä, kun he käyttävät sähköisiä palveluja. Lisäksi sähköiset asiointipalvelut voivat niiden avulla tunnistaa asiakkaansa luotettavasti. Pankkien tarjoamat pankkitunnukset ovat hyvin suosittuja tunnistusvälineitä. Esimerkiksi julkisen sektorin sähköisiin palveluihin (suomi.fi) tapahtuvista tunnistustapahtumista valtaosa tehdään pankkitunnuksilla. Niiden merkitys on siis keskeinen muissakin kuin pankkien omissa palveluissa.

Mietinnön mukaan luottolaitoslain voimassa oleva sääntely yhdessä tunnistamis- ja maksuvälineitä koskevan sääntelyn kanssa on aiheuttanut ongelmia vammaisten henkilöiden näkökulmasta. Ongelmat koskevat erityisesti avustettuna asioimista. Työryhmän puitteissa on tarkasteltu, miten vammaisille henkilöille voitaisiin taata yhdenvertainen pääsy vahvan sähköisen tunnistamisen palveluihin. Mietinnön mukaan nykyinen tunnistamis- ja maksuvälineitä koskeva sääntely on johtanut yhdenvertaisuuslain sääntelystä huolimatta siihen, ettei vahvan sähköisen tunnistautumisen välineen käyttämistä henkilökohtaisen avustajan avulla käytännössä aina sallita. Näin tapahtuu, vaikka vammaisen henkilö vetoaisikin yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaisesti kohtuullisiin mukautuksiin ja vaikka luottolaitoslain esitoissa (HE 123/2016 vp, s 33) todetaan henkilökohtaisen avustajan käytön sallimisen olevan yksi mahdollinen mukauttamisen muoto. Mietinnön mukaan työryhmässä on arvioitu, ettei asian keskeisyydestä huolimatta muiden alojen sektorilainsäädäntöön liittyviä ristiriitaisuuksia ja tulkintaongelmia voida kuitenkaan tämän työryhmän puitteissa ratkaista. Asiaa tulisi sen sijaan selvittää tarkemmin jatkovalmistelussa (mietinnön s. 43).

Mietinnössä viitattaneen lähinnä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle kuuluvaan lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009, jäljempänä *tunnistuslaki*). Tunnistuslain 23 §:ssä säädetään tunnistusvälineen haltijan velvollisuuksista. Tunnistusvälineen haltijan on ensinnäkin käytettävä tunnistusvälinettä sopimuksen ehtojen mukaisesti. Haltijan on säilytettävä tunnistusvälinettä huolellisesti, ja velvollisuus huolehtia tunnistusvälineestä alkaa, kun haltija on sen vastaanottanut. Pykälän 2 momentin mukaan tunnistusvälineen haltija ei saa luovuttaa välinettä toisen käyttöön. Kielto luovuttaa tunnistusväline toiselle pohjautuu vahvan sähköisen tunnistamisen vaatimuksia sääntelevään EU:n varmuustasoasetukseen, jonka mukaan sähköisen tunnistamisen menetelmä on suunniteltava

siten, että sitä voidaan olettaa käytettävän vain, jos se on sen henkilön hallinnassa tai hallussa, jolle se kuuluu.

Sähköiset palvelut edellyttävät fyysiseen asiointiin verrattuna erilaisen luottamuksen syntymistä. Palvelun käyttäjän on voitava luottaa siihen, että palveluntarjoaja on rakentanut palvelunsa siten, että esimerkiksi tietoturvan ja yksityisyyden suojan vaatimukset on otettu huomioon. Palveluntarjoajan on puolestaan voitava luottaa muun muassa siihen, että etäyhteyden toisessa päässä oleva palvelunkäyttäjä on se, joka väittää olevansa.

Lain esitöissä ei oteta kantaa avustajan käyttöön, vaan kyse on tunnistusvälineen haltijan huolellisuusveloitteesta, johon liittyy lain vastuusääntely. Tarkoitus on suojata välineen haltijaa sekä myös asiointipalveluja, joiden on voitava luottaa siihen, kenen kanssa asioivat.

Tunnistusvälineen haltijan velvollisuus käyttää välinettä sopimusehtojen mukaisesti on vastinpari palveluntarjoajan velvollisuuksille (HE 36/2009 vp s. 57). Tunnistuslain 27 §:n mukaan tunnistusvälineen haltija vastaa tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä, jos hän on luovuttanut tunnistusvälineen toiselle. Luovutuksella tarkoitetaan vapaaehtoista hallinnan luovutusta, tapahtuipa se missä tarkoituksessa tahansa. Tunnistusvälineen haltijan voidaan katsoa ottavan riskin välineen väärinkäytöksestä (HE 36/2009 vp, s. 64). Kielto luovuttaa tunnistusväline toiselle on ensi sijassa vastuunjako koskeva säännös, jota tunnistusvälineen keskeinen merkitys henkilön sähköisenä identiteettinä korostaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että samalla, kun kehitetään kaikkien henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia asioida sähköisesti, kiinnitetään myös asianmukaista huomiota tunnistusvälineiden turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Tunnistusvälineisiin kohdistuvat tietojen kalastelukampanjat ja verkkohuijaukset ovat lisääntyneet merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Ratkaisujen tulee mahdollistaa esimerkiksi väärinkäytöstilanteiden selvittäminen ja vastuun jakautuminen sekä ehkäistä identiteettivarkauksia. Yksi vaihtoehto asian ratkaisemiseksi olisi kehittää joustavampia keinoja valtuuttaa toinen henkilö asioimaan puolestaan sähköisissä palveluissa. Nykyisinkin käyttäjät voivat valtuuttaa toisen henkilön hoitamaan asioitaan esimerkiksi Suomi.fi-valtuutuksella.

Laura Eiro

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Pauliina Penttilä

Erityisasiantuntija

VN/27266/2024-LVM-72

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: